୧୫

ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଓ ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟ

ଭାରତର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଭୂମିକା ବିଷୟରେ ତୁମେ ପଢ଼ିସାରିଛ । ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଠିକ୍ ନିମ୍ନ ସ୍ତରରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବସ୍ଥିତ ଯାହାକି ରାଜ୍ୟରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅଟେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଗୁଡିକ ଭାରତୀୟ ନ୍ୟାୟପାଳିକାର ଏକ ଅଂଶ ବିଶେଷ ଓ ଏହା ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଗୁଡିକ ମୁଖ୍ୟତଃ ଅପିଲ ବା ଆବେଦନ ଅଦାଲତ ଭାବେ ପରିଚିତ । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକ ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ବିଭିନ୍ନ ଅଧସ୍ତନ ଅଦାଲତମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଆବେଦନ ଶୁଣାଣି କରି ପାରିବେ । ଅଧସ୍ତନ ଅଦାଲତ ଗୁଡ଼ିକର ବିଚାରପତିମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟତା ଓ କାର୍ଯ୍ୟ ଆଦି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ଅନୁଯାୟୀ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ପାଠକ୍ରମରେ ତୁମେ ରାଜ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ପଢ଼ିବ । ଏଥି ସହିତ ତୁମକୁ ମଧ ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଯଥା ଜିଲ୍ଲା ଓ ଦୌରା କୋର୍ଟ ସମ୍ପର୍କରେ ସମ୍ୟକ୍ ଧାରଣା ଦିଆଯିବ ।

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

ଏହି ପାଠକ୍ରମଟି ପଢ଼ିଲା ପରେ ତୁମେସବୁ

- ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଗଠନ ଓ ସଂରଚନା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିପାରିବ;
- ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର କ୍ଷମତା ଓ ପରିସର ବୁଝାଇ ପାରିବ;
- ମୌଳିକ ଅଧିକାର ଗୁଡିକର ସୁରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଭୂମିକା ବିଷୟରେ ଅବଗତ ହୋଇ ପାରିବ;
- ତଳ କୋର୍ଟ ବା ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟର କାର୍ଯ୍ୟବଳୀ ବୁଝାଇ ପାରିବ ।

୧୫.୧. ରାଜ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ

ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ୨୮ଟି ରାଜ୍ୟ ଓ ୭ଟି କେନ୍ଦ୍ର ଶାସିତ ଅଂଚଳ ପାଇଁ ୨୧ଗୋଟି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ରହିଛି । ଯଦିଓ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ରାଜ୍ୟର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଅଦାଲତ ଅଟେ ଆମର ସୁସଂହତ ନ୍ୟାୟିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅଂଶ ବିଶେଷ ହେତୁ ଏହା ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।

୧୫.୧.୧ ଗଠନ

ଭାରତରେ ପ୍ରତ୍ୟକ ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅଛି । କିନ୍ତୁ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୁଇ ବା ଦୁଇରୁ ଅଧିକ ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇ ପାରିବ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ କେନ୍ଦ୍ରଶାସିତ ଅଞ୍ଚଳ ଚଣ୍ଡିଗଡ଼ରେ ଥିବା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଉଭୟ ପଞ୍ଜାବ ଓ ହରିୟାନା ରାଜ୍ୟପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ

କରୁଛି । ସେହିପରି ସାତଗୋଟି ଉତ୍ତର ପୂର୍ବାଂଚଳ ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ଯଥା, ଆସାମ, ନାଗାଲାଣ୍ଡ, ମଣିପୁର, ମେଘାଳୟ, ମିଜୋରାମ, ତ୍ରିପୁରା ଓ ଅରୁଣାଞ୍ଚଳ ପ୍ରଦେଶ ପାଇଁ ଗୌହାଟୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି ଦିଲ୍ଲୀ ଏକ ରାଜ୍ୟ ନହେଲେ ମଧ ସେଠାରେ ଏକ ପୃଥକ୍ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ରହିଛି । ପ୍ରତ୍ୟକ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଜଣେ ମୁଖ୍ୟ ବିଚାରପତି ଓ କିଛି ଅନ୍ୟ ବିଚାରପତି ଥାଆନ୍ତି । ବିଚାରପତିମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରତ୍ୟକ ରାଜ୍ୟରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅଟେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଚାରପତିମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ସ୍ଥିର କରନ୍ତି ।

ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଚାରପତିମାନେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତି ପାଇ ଥାଆନ୍ତି । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମୁଖ୍ୟ ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦେଲାବେଳେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମୁଖ୍ୟ ବିଚାରପତି ଓ ସେହି ରାଜ୍ୟରେ ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ସହିତ ପରାମର୍ଶ କରିବାକୁ ପଡେ । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ବିଚାରପତିମାନଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତି ବେଳେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମୁଖ୍ୟ ବିଚାରପତି, ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟର ମୁଖ୍ୟ ବିଚାରପତି ଓ ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ କରନ୍ତି । ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମୁଖ୍ୟ ବିଚାରପତିଙ୍କ ସହ ପରାମର୍ଶ କରି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଚାରପତିମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟରୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ବଦଳି କରିଥାଆନ୍ତି । ୧୯୯୩ର ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଆଦେଶ (ଯାହା ୧୯୯୯ ମସିହାରେ ପୁନଃ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇଥିଲା) ଅନୁଯାୟୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଚାରପତିମାନେ ବାସ୍ତବରେ ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବରିଷ୍ଠ ବିଚାର ପତିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂଗଠିତ 'ବିଚାରପତି ମଣ୍ଡଳୀ' ଦ୍ୱାରା ଚୟନ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ବିଚାରପତି ମଣ୍ଡଳୀର ସୁପାରିଶ ଅନୁସାରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଚାରପତିମାନଙ୍କୁ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ନିଯୁକ୍ତ କରିବାପାଇଁ ବାଧ ଅଟନ୍ତି ।

୧୫.୧.୨ ବିଚାରପତିମାନଙ୍କ ଯୋଗ୍ୟତା, କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ଓ ବହିଷ୍କାର

ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଚାରପତି ହେବାପାଇଁ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଯୋଗ୍ୟତା ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ :

(i) ସେ ଭରତୀୟ ନାଗରିକ ହୋଇଥିବେ ।

(ii) ସେ ଭାରତର ଯେ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଅନ୍ତତଃ ଦଶ ବର୍ଷ ବିଚାରପତି ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିବେ ।

କିମ୍ବା, ସେ ଭାରତର ଏକ ବା ଏକାଧିକ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଅନ୍ତତଃ ଦଶ ବର୍ଷ ଓକିଲାତି କରିଥିବେ ।

ଥରେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଲେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଚାରପତିମାନେ ୬୨ ବର୍ଷ ବୟସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଦରେ ରୁହନ୍ତି । ଅବସର ଗ୍ରହଣ ପରେ ସେମାନେ ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଚାରପତି ଭାବେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇ ପାରିବେ କିମ୍ବା ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଓ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟମାନଙ୍କରେ (ଯେଉଁଠି ସେମାନେ ପୂର୍ବରୁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିବେ) ଓକିଲାତି କରିପାରିବେ ।

ପ୍ରାମାଣିତ ଅସାଦାଚରଣ ବା ଅପାରଗତା ଆଧାରରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ୬୨ ବର୍ଷ ନପୂରୁଣୁ ବହିଷ୍କାର କରାଯାଇ ପାରିବ । ଏପରି ଏକ ମହାଭିଯୋଗ ପ୍ରସ୍ତାବ ସଂସଦର ଉଭୟ ଗୃହର ମୋଟ ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟାର ଅର୍ଦ୍ଧାଧିକ ଓ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ଦ୍ୱି-ତୃତୀୟାଂଶ ସଭ୍ୟଙ୍କ ସମର୍ଥନରେ ଗୃହୀତ ହୋଇ ଯଦି ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଯାଏ ତେତେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ସେ ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ବହିଷ୍କାର କରିପାରିବେ । ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟଳୟର ବିଚାରପତିମାନଙ୍କ ବହିଷ୍କାର ପଦ୍ଧତି ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଚାରପତିଙ୍କ ବିହିଷ୍କାର ପଦ୍ଧତି ସହିତ ସମାନ ।

ବିଷୟ ଭିତ୍ତିକ ପ୍ରାଶ୍ନାବଳୀ ୧୫.୧

ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର :

(i) ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଭାରତରେ__________ ଗୋଟି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ରହିଛି । (୧୮,୨୦, ୨୧)

(ii) __________ କେନ୍ଦ୍ର ଶାସିତ ଅଞ୍ଚଳଟିର ନିଜସ୍ୱ ଏକ ପୃଥକ୍ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ରହିଛି ।
(ଡାମନ ଓ ଡିଉ, ଚଣ୍ଡିଗଡ଼ , ଦିଲ୍ଲୀ)

(iii) ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଚାରପତିମାନେ ________ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥାଆନ୍ତି ।
(ରାଜ୍ୟପାଳ, ରାଷ୍ଟ୍ରପତି, ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ)

(iv) ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଚାରପତିମାନଙ୍କ ଅବସର ବୟସ ସୀମା ________ ବର୍ଷ ଅଟେ ।
(୬୦,୬୨,୬୫)

୧୫.୨. ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର କ୍ଷମତା ଓ ପରିସର

ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ସିଧା ସଳଖ ଆସୁଥିବା ମାମଲା ଗୁଡିକର ଶୁଣାଣି କରି ବିଚାର କରିବାର କ୍ଷମତା ଏହାର ରହିଛି । ଏହି କ୍ଷମତାକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମୌଳିକ କ୍ଷମତା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଯେତେବେଳେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କୌଣସି ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆବେଦନର ଶୁଣାଣି କରେ, ଏହାକୁ ଆବେଦନ ମୂଳକ କ୍ଷମତା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ପ୍ରାୟତଃ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ଆବେଦନ କୋର୍ଟ ବୋଲି ଗଣାଯାଏ । ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଭିନ୍ନ ଦେୱାନୀ ଓ ଫୌଜଦାରୀ ମାମଲା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟଳୟରେ ଆବେଦନ କରାଯାଏ ।

୧୫.୨.୧ ମୌଳିକ କ୍ଷମତା :

ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମୌଳିକ କ୍ଷମତା ସଂକୁଚିତ ଅଟେ । ମୌଳିକ ଅଧିକାର କ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ଜନିତ ମକଦ୍ଦମା ସବୁ ବିଚାର ପାଇଁ ପ୍ରଥମେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କିମ୍ବା ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ଆଣାଯାଇ ପାରିବ । ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମୌଳିକ ଅଧିକାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ନିଜ କ୍ଷମତା ବଳରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆଦେଶ ଜାରି କରିପାରିବେ । ତୁମର ମନେଥିବ ଯେ ଏହି ଆଦେଶ ଗୁଡ଼ିକୁ ହୁକୁମନାମା ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ହୁକୁମନାମା ଜାରି କରିବାର କ୍ଷମତା : ମୌଳିକ ଅଧିକାର ଖଣ୍ଡରେ ଥିବା ସ୍ୱାମ୍ବିଧାନିକ ପ୍ରତିକାର ଅଧିକାର ଭାଗରେ ତୁମେ ପୂର୍ବରୁ ପଢ଼ିଛ ଯେ ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଓ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ହୁକମନାମା ଜାରିକରି ନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତି ଯେ ରାଷ୍ଟ୍ର ଦ୍ୱାରା ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉପାୟରେ ଜନତାଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକାର ଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ଛଡ଼ାଇ ନ ନିଆଯାଇ ପାରେ । ସମ୍ବିଧାନ ଅନୁଯାୟୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟମାନେ ହିଁ କିଛି ହୁକୁମନାମା ଜାରି କରିପାରିବେ । ଏହି ହୁକୁମନାମା ଗୁଡ଼ିକ ରାଜ୍ୟ ମଧରେ ଥିବା ସରକାର ଓ ବିଭିନ୍ନ ଅଧିକାରୀ ମାନିବାକୁ ବାଧ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟ ବନ୍ଦୀ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷୀକରଣ, ପରମାଦେଶ, ପ୍ରତିଷେଧ, ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷଣ, ଓ ଅଧିକାର ପୃଚ୍ଛା (ଭାଗ ୬ରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ) ହୁକୁମନାମା ଜାରିକରି ମୌଳିକ ଅଧିକାର ସୁରକ୍ଷା କରିଥାଆନ୍ତି । ଏହି କ୍ଷମତା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମୌଳିକ କ୍ଷମତା ପରିସର ମଧରେ ରହିଥାଏ ଓ ଏହା ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଅନୁରୂପ କ୍ଷମତା ଠାରୁ ନିକୃଷ୍ଟ ନୁହେଁ ।

ସଂସଦ ବା ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ସଭା ନିର୍ବାଚନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ମକଦ୍ଦମା ସିଧା ସଳଖ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଦାୟର କରାଯାଇ ପାରିବ । ଏ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟଳୟ ଜଣେ ନିର୍ବାଚିତ ସଦସ୍ୟର ସଭ୍ୟ ପଦ ରଦ୍ଦ କରିପାରିବେ । ଯଦି ସେ ନିର୍ବାଚନରେ ଅବୈଧ ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହୁଏ । ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ଅଧସ୍ତନ ଅଦାଲତ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି ।

ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକର ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଜୟ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକର ଶୁଣାଣି କରିଥାନ୍ତି । ଦେୱାନୀ ମକଦ୍ଦମା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଆବେଦନ ମୂଳକ କ୍ଷମତା ପାଞ୍ଚଲକ୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ରାଶିର ମାମଲା ସହିତ ବ୍ୟାପିଥାଏ । ଜିଲ୍ଲା କୋର୍ଟ ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦେୱାନୀ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ମାମଲାରେ

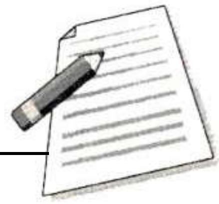

ଜଣେ ଚାହିଁଲେ ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନ କରିପାରିବେ । ଏହା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ, ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ, ଦେବାଳିଆ ଓ ଅଭିଭାବକ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ବିଚାର କରିଥାଏ ।

ସେହିପରି ଫୌଜଦାରୀ ମାମଲା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟ ଦୌରାକୋର୍ଟ ଗୁଡ଼ିକର ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଶୁଣାଣି କରନ୍ତି । ଜଣେ ଅପରାଧୀ ଯାହାକୁ ଦୌରାକୋର୍ଟ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରି ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ କରିଥିବେ, ସେ ଚାହିଁଲେ କୋର୍ଟର ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆବେଦନ କରିପାରିବେ । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରାଷ୍ଟ୍ର ଚାହିଁଲେ ଦଣ୍ଡ ପରିମାଣ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ଦୌରାକୋର୍ଟ ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ଆବେଦନ କରିପାରିବ । ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟ ଚାହିଁଲେ ଦୌରାକୋର୍ଟର ରାୟକୁ ଗ୍ରହଣ କରିପାରେ ଅଥବା ଏହାକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯଥା , ଦଣ୍ଡ ପରିମାଣ କମାଇବା ବା ବଢ଼ାଇବା, ଦଣ୍ଡ ବିଧାନର ପ୍ରକୃତି ପରିବର୍ତ୍ତନ, କିମ୍ବା ଦୋଷୀକୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିବା ଇତ୍ୟାଦି କରିପାରେ । କିନ୍ତୁ ଯଦି ଜଣେ ଅପରାଧୀ ଦୌରାକୋର୍ଟ ଦ୍ୱାରା ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ ହୋଇଥାଏ, ଦୋଷୀକୁ ଫାଶୀ ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟର ସମ୍ମତି ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ । ଯଦିଓ ଅପରାଧୀ ଜଣକ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆବେଦନ କରିନଥାଏ ତଥାପି, ରାଷ୍ଟ୍ର ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟର ସମ୍ମତି ଲୋଡ଼ିଥାଏ ।

୧୫.୨.୨ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ହସ୍ତାନ୍ତର :

ଯଦି ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟର ହୃଦବୋଧ ହୁଏ ଯେ, ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏଭଳି ଏକ ମକଦ୍ଦମା ବିଚାରାଧୀନ ଅଛି ଯେଉଁଥିରେ ସମ୍ବିଧାନର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଜନିତ ଗୁରୁତପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଇନଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ଜଡ଼ିତ ଥାଏ, ତେବେ ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟ ଚାହିଁଲେ ମକଦ୍ଦମାଟିକୁ ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟରୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିପାରିବେ । ଏଭଳି ମାମଲାର ପରୀକ୍ଷା ପରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଚାହିଁଲେ ନିଜେ ଏହାର ବିଚାର କରିପାରନ୍ତି ନହେଲେ କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା ସହିତ ମାମଲାଟିରେ ବିଚାର ପାଇଁ ତଳ କୋର୍ଟକୁ ମାମଲାଟିକୁ ଫେରାଇଦେଇ ପାରନ୍ତି ।

୧୫.୨.୩ ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ :

ସମସ୍ତ ନ୍ୟାୟିକ ଓ ପ୍ରଶାସନିକ ବିଷୟ ଉପରେ ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବାର ଅଧିକାର ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟର ରହିଛି । ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ କ୍ଷମତା ଅଧୀନରେ ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟ ନିମ୍ନ ଅଦାଲତମାନଙ୍କଠାରୁ ବିବରଣୀ ମଗାନ୍ତି; ନିମ୍ନ ଅଦାଲତ ଗୁଡ଼ିକୁ ଶାସନଗତ ଓ ପରିଚାଳନାଗତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପଠାନ୍ତି; ଓ ନିମ୍ନ ଅଦାଲତଗୁଡ଼ିକର ହିସାବପତ୍ର ରଖିବାପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିବା ଫର୍ମ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରନ୍ତି । ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର କର୍ମଚାରିମାନଙ୍କର ନିଯୁକ୍ତି,ପଦୋନ୍ନତି ଓ ଅନୁପସ୍ଥିତି ପାଇଁ ଆବେଦନ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟର ଆଇନ୍ କରିବାର ଅଧିକାର ରହିଛି ।

୧୫.୨.୪ ଅଭିଲେଖ ଅଦାଲତ :

ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟଭଳି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ମଧ୍ୟ ଏକ ଅଭିଲେଖ ଅଦାଲତ ଅଟେ । ଏହାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ନିମ୍ନ ଅଦାଲତ ମାନେ ମାନିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ୟ ଅଦାଲତଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣ ବା ସାକ୍ଷୀରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମଧ୍ୟ ଅଦାଲତର ଅବମାନନା ବା ଅସମ୍ମାନ ପାଇଁ ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ କରିବାର କ୍ଷମତା ରହିଛି ।

ବିଷୟ ଭିତ୍ତିକ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ ୧୫.୨

୧। ଯଦି ଓ ଏକ ରାଜ୍ୟ ନୁହେଁ,__________ ର ଏକ ନିଜସ୍ୱ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟଳୟ ରହିଛି ।

୨। ନିମ୍ନ ଅଦାଲତର କେଉଁ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିନା ସମ୍ମତିରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ?

Notes

୧୫.୩ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ ଥିବା ଅଧସ୍ତନ ବା ନିମ୍ନ ଅଦାଳତ

ଅଧସ୍ତନ ବା ନିମ୍ନ ଅଦାଳତ

ଦେଓ୍ୱାନୀ ଅଦାଳତ	ଫୌଜଦାରୀ ଅଦାଳତ	ରାଜସ୍ୱ ଅଦାଳତ
↓	↓	↓
ଜିଲ୍ଲା ଜଜ୍ ବା ଜିଲ୍ଲା ଓ ଦୌରାଜଜ	ଦୌରାଜଜ୍ ବା ଜିଲ୍ଲା ଓ ଦୌରାଜଜ୍	ରାଜସ୍ୱ ବୋର୍ଡ
↓	↓	↓
ସବଜଜ୍ ପରିବାର ଅଦାଳତ		କମିଶନର ଜିଲ୍ଲାପାଳ
↓		↓
ମୁନ୍‌ସିଫ	ସହରାଞ୍ଚଳ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଅଥବା ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ତୃତୀୟଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍	ତହସିଲ୍ ଦାର
↓		↓
କ୍ଷୁଦ୍ର ବିବାଦ ଅଦାଳତ		ନାଏବ ତହସିଲଦାର

ଭାରତର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିଲ୍ଲାରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଅଧସ୍ତନ ବା ନିମ୍ନ ଅଦାଳତ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା, ଦେଓ୍ୱାନୀ ଅଦାଳତ, ଫୌଜଦାରୀ ଅଦାଳତ ଓ ରାଜସ୍ୱ ଅଦାଳତ । ଏହି ଅଦାଳତ ଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ ଦେଓ୍ୱାନୀ ମାମଲା, ଫୌଜଦାରୀ ମାମଲା ଓ ରାଜସ୍ୱ ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକର ଶୁଣାଣି କରନ୍ତି । ଦେଓ୍ୱାନୀ ମକଦ୍ଦମାଗୁଡ଼ିକ ଦୁଇ ବା ତତୋଧିକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ବିବାଦ ଯଥା ସମ୍ପତ୍ତି, ଚୁକ୍ତି ଖିଲାପ, ଛାଡପତ୍ର ଓ ମାଲିକ- ଲିଜ୍‌ଧାରୀ ବିବାଦଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝାଏ । ଦେଓ୍ୱାନୀ ଅଦାଳତ ଏହି ବିବାଦଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ କରନ୍ତି । ଯେହେତୁ ଦେଓ୍ୱାନୀ ମାମଲା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଇନର ଉଲଂଘନ ହୋଇନଥାଏ ସେଥିପାଇଁ ଅଦାଳତ କୌଣସି ଦଣ୍ଡବିଧାନ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଫୌଜଦାରୀ ମକଦ୍ଦମାଗୁଡ଼ିକ ସାଧାରଣତଃ ଆଇନ୍‌ର ଉଲଂଘନ ସହିତ ଜଡ଼ିତ । ଏହି ମାମଲା ଗୁଡିକ ହେଲା ଚୋରୀ, ଡକାୟତି, ଧର୍ଷଣ, ପକେଟ୍‌ମାର, ଶାରୀରିକ କ୍ଷତି, ହତ୍ୟା ଇତ୍ୟାଦି । ଏହି ମାମଲାଗୁଡିକ ପୋଲିସ୍ ଦ୍ୱାରା ରାଷ୍ଟ୍ର ତରଫରୁ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବିରୁଦ୍ଧରେ ନିମ୍ନ ଅଦାଳତରେ ଦାୟର କରାଯାଏ । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯଦି ଅଭିଯୁକ୍ତ, ଜଣକ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୁଏ ତେବେ ତା ପ୍ରତି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ ଯଥା ଜରିମାନା, ଜେଲ୍ କିମ୍ବା ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଇତ୍ୟାଦି କରାଯାଏ ।

ରାଜସ୍ୱ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ମୁଖ୍ୟତଃ ଜିଲ୍ଲାରେ ଥିବା ଚାଷଜମି ଉପରେ ଭୂ-ରାଜସ୍ୱ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ।

୧୫.୩.୧ ବିଚାରପତିମାନଙ୍କ ଯୋଗ୍ୟତା ଓ ନିଯୁକ୍ତି :

ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଚାରପତିମାନେ ସେହି ରାଜ୍ୟର ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥାନ୍ତି ।ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରାଜ୍ୟପାଳ ଉକ୍ତ ରାଜ୍ୟର ଥିବା ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟର ମୁଖ୍ୟ ବିଚାରପତିଙ୍କ ସହିତ ପରାମର୍ଶ କରିଥାନ୍ତି ।

ଆଜିକାଲି ଅଧିକାଂଶ ରାଜ୍ୟରେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍‌ଙ୍କ ସମେତ ନ୍ୟାୟିକ ସେବା ଅଧିକାରୀମାନେ ରାଜ୍ୟ ଲୋକସେବା ଆୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ମୂଳକ ପରୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଚୟନ କରାଯାଉଛନ୍ତି । ଶେଷରେ ସେମାନେ ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥାନ୍ତି ।

ଯେକୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଅତି କମ୍‌ରେ ସାତ ବର୍ଷ ଓକିଲାତି କରିଥିବେ କିମ୍ବା ରାଜ୍ୟ ବା କେନ୍ଦ୍ରସରକାରଙ୍କ ଅଧୀନରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିବେ ସେ ହିଁ ଜିଲ୍ଲା ଅଦାଲତରେ ବିଚାରପତି ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ହେବେ । ଯଦି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଆଇନଗତ ଯୋଗ୍ୟତା ଥିବ ।

୧୫.୩.୨ ଦେୱାନୀ ଅଦାଲତ :

ଜିଲ୍ଲା ଜଜକୋର୍ଟ ହେଉଛି ଦେୱାନୀ ମାମଲା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜିଲ୍ଲାର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଦେୱାନୀ ଅଦାଲତ । ଅନେକ ସମୟରେ ଏହାକୁ ଜିଲ୍ଲା ଦୌରା ଜଜ୍‌କୋର୍ଟ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ ଯେତେବେଳେ ଏହା ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ ଉଭୟ ଦେୱାନୀ ଓ ଫୌଜଦାରୀ ମାମଲା ଜଡ଼ିତ ରହେ । ଏହି ଅଦାଲତର ବିଚାରପତି ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥାନ୍ତି । ଜିଲ୍ଲାରେ ଥିବା ଜିଲ୍ଲାଜଜ କୋର୍ଟ ତଳେ ଏକ ବା ଏକାଧିକ ସବଜର୍ଜ କୋର୍ଟ ରହିପାରିବ । କେବଳ ପାରିବାରିକ ବିବାଦ, ଛାଡପତ୍ର, ସନ୍ତାନମାନଙ୍କର ରକ୍ଷଣବେକ୍ଷଣ ଇତ୍ୟାଦି ବିଚାର କରିବାପାଇଁ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ ପୃଥକ କରି ପରିବାର କୋର୍ଟଗୁଡ଼ିକ ଗଠନ କରାଯାଇଛି । ଏହି କୋର୍ଟଗୁଡିକ ସବଜଜ କୋର୍ଟର ସମତୁଲ୍ୟ । ଏହି କୋର୍ଟଗୁଡ଼ିକ ତଳେ ମୁନ୍‌ସିଫ୍ କୋର୍ଟ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର ବିବାଦ ଅଦାଲତ ଗୁଡ଼ିକ ଅବସ୍ଥିତ । ଏମାନେ ସ୍ୱଳ୍ପ ରାଶିର ବିବାଦଗୁଡିକ ବିଚାର କରନ୍ତି । କ୍ଷୁଦ୍ର ବିବାଦ ଅଦାଲତ ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି ଆବେଦନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏଭଳି ସମସ୍ତ ଅଦାଲତ କେବଳ ଦେୱାନୀ ବିବାଦ ଗୁଡିକର ଶୁଣାଣି କରି ସମାଧାନ କରିଥାନ୍ତି ।

ଜିଲ୍ଲା ଜଜ୍‌କୋର୍ଟ କେବଳ ଯେ ସବ୍‌ଜଜ୍ କୋର୍ଟ ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆବେଦନ ଶୁଣନ୍ତି ତାହା ନୁହେଁ । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ସିଧାସଳଖ ଜିଲ୍ଲା ଜଜ୍ କୋର୍ଟରେ ଶୁଣାଣି ହୋଇପାରିବ ।

ଏହି ଅଦାଲତର ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନ କରାଯାଇ ପାରେ ।

ଦେୱାନୀ ଅଦାଲତଗୁଡ଼ିକ ମୁଖ୍ୟତଃ ଦୁଇ ବା ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦ ଯଥା, ସମ୍ପତ୍ତି, ଛାଡ଼ପତ୍ର, ଚୁକ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି ବିବାଦ ଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ କରେ ।

୧୫.୩.୩ ଫୌଜଦାରୀ ଅଦାଲତ:

ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ ଦୌରା ଜଜ୍‌କୋର୍ଟ ହିଁ ଫୌଜଦାରୀ ମାମଲା ସକ୍ରାନ୍ତରେ ସର୍ବୋକ ଅଦାଲତ ଅଟେ । ଏହି କୋର୍ଟର ନିମ୍ନରେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍‌ଙ୍କ କୋର୍ଟ ଦେଖାଯାଏ ଯଥା-ପ୍ରଥମଶ୍ରେଣୀ, ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ଓ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ । ଦିଲ୍ଲୀ, କଲିକତା, ମୁମ୍ବାଇ ଓ ଚେନ୍ନେଇ ଭଳି ବୃହତ୍ ସହରାଞ୍ଚଳ ଗୁଡିକରେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍‌ଙ୍କୁ ମେଟ୍ରୋପଲିଟାନ୍ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଜେରାକରି ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ କରିବାର ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଅଧିକାର ଏହି ଫୌଜଦାରୀ ଅଦାଲତ ଗୁଡିକର ରହିଛି । ଆଇନ ଉଲ୍ଲଂଘନ ଜଡ଼ିତ ଫୌଜଦାରୀ ମାମଲାଗୁଡିକ ଫୌଜଦାରୀ ଅଦାଲତରେ ବିଚାର ହୋଇଥାଏ । ଏହି ମାମଲା ଗୁଡିକ ହେଲା ଚୋରି, ଡକାୟତି, ଧର୍ଷଣ, ପୋଡାଜଳା, ପକେଟମାର, ଶାରିରୀକ କ୍ଷତି, ହତ୍ୟା ଇତ୍ୟାଦି । ଏହି ମାମଲା ଗୁଡିକର ଦୋଷୀବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ ହୋଇଥାଏ । ଏଭଳି ଦଣ୍ଡ ଜରିମାନା ଅଥବା ଜେଲ ବା ମୃତ୍ୟୁ ଦଣ୍ଡ ହୋଇପାରେ ।

Notes

ସାଧାରଣତଃ ପ୍ରତ୍ୟକ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍‌ଙ୍କ ପାଖରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରେ । ଛୋଟ ଛୋଟ ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକୁ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ତାଙ୍କ ସ୍ତରରେ ଫଇସଲା କରିଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର ଗୁରୁତ୍ୱର ଅପରାଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ଅପରାଧୀକୁ ଜେରା ପାଇଁ ଦୌରା କୋର୍ଟକୁ ପଠାଇ ଥାଆନ୍ତି । ଏହିପରି ଦୌରା କୋର୍ଟ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍‌ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରେରିତ ଅଭିଯୁକ୍ତ ମାନଙ୍କୁ ଜେରା କରିଥାଏ । ଆଗରୁ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଯେଉଁ ଦୋଷୀକୁ ଦୌରା କୋର୍ଟ ଫାଶୀ ଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ କରିବେ ତଦନୁଯାୟୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ସମ୍ମତିକ୍ରମେ ତାକୁ ଫାଶୀ ଦିଆଯିବ ।

୧୫.୩.୪ ରାଜସ୍ୱ ଅଦାଲତ :

ରାଜସ୍ୱ ଅଦାଲତ ରାଜ୍ୟରେ ଭୂ-ରାଜସ୍ୱ ଜନିତ ମକଦ୍ଦମା ଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର କରେ । ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ରାଜସ୍ୱ ଅଦାଲତ ହେଲା ରାଜସ୍ୱ ବୋର୍ଡ । ଏହା ନିମ୍ନରେ କମିଶନର କୋର୍ଟ, ଜିଲ୍ଲାପାଳ, ତହସିଲଦାର ଓ ସହ-ତହସିଲଦାର କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ରାଜସ୍ୱ ବୋର୍ଡ଼ ଏହା ନିମ୍ନରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ରାଜସ୍ୱ ଅଦାଲତ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆବେଦନର ଶୁଣାଣି କରିଥାଏ ।

ଭୂ-ରାଜସ୍ୱ : ଏହା ଏକ ପ୍ରକାର ଚାଷ ଜମି ଉପରେ କର ଯାହାକି ସରକାର କୃଷକ ମାନଙ୍କ ଠାରୁ ସଂଗ୍ରହ କରିଥାନ୍ତି ।

ବିଷୟ ଭିତ୍ତିକ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ ୧୫.୩

୧। ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଦେୱାନୀ ଅଦାଲତର ନାମ ଲେଖ ।

୨। ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଫୌଜଦାରୀ ଅଦାଲତ କଣ ?

୩। ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର

(i) ________ନ୍ୟାୟଳୟର ରାୟ ଉପରେ କୌଣସି ଆବେଦନ କରାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ ।

(ii) ଏକ ରାଜ୍ୟରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ରାଜସ୍ୱ ଅଦାଲତ ହେଲା________ ।

ତୁମେ କ'ଣ ଶିକ୍ଷା କଲ

ଆମ ନ୍ୟାୟାପାଳିକାର ପ୍ରମୁଖ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ହେଲା, ଏହା ଏକକ ଏକୀକୃତ ଓ ସୁସଂହତ ନ୍ୟାୟିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଟେ ।

ରାଜ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାପାଳିକାର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଅଦାଲତ ଅଟେ । ବିଚାରପତିଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ରାଜ୍ୟବ୍ୟାପି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରହିଥାଏ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଚାରପତିମାନେ ୬୨ ବର୍ଷ ବୟସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଜ ପଦରେ ରହି ଥାଆନ୍ତି । ସଂସଦଠାରୁ ଅନୁମତି ମିଳିଲେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ସେମାନଙ୍କୁ ପଦରୁ ବହିଷ୍କାର କରିପାରନ୍ତି ।

ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମୌଳିକ ଓ ଆବେଦନମୂଳକ କ୍ଷମତା ରହିଛି । ଏହା ମୌଳିକ ଅଧିକାରର ରକ୍ଷକ ଅଟେ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଏକ ଅଭିଲେଖ ଅଦାଲତ ଅଟେ ଓ ଅଦାଲତର ଅବମାନନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହାର ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ କରିବାର କ୍ଷମତା ରହିଛି ।

ପ୍ରତ୍ୟକ ଜିଲ୍ଲାରେ ଅଧସ୍ତନ ଦେୱାନୀ, ପରିବାର, ଫୌଜଦାରୀ ଓ ରାଜସ୍ୱ ଅଦାଲତମାନ ରହିଛି । ଏହି ନିମ୍ନ ଅଦାଲତ ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନ କରାଯାଏ ।

ପାଠ୍ୟାନ୍ତ ଅଭ୍ୟାସ

୧। ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଗଠନ ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

୨। ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଜଣେ ବିଚାରପତିଙ୍କୁ କିପରି ବହିଷ୍କାର କରାଯାଇ ପାରିବ ?

୩। ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମୌଳିକ କ୍ଷମତା ବିଷୟରେ ବୁଝାଇ ଲେଖ ।

୪। ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଆବେଦନମୂଳକ କ୍ଷମତା ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

୫। ଗୋଟିଏ ଜିଲ୍ଲାରେ ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକ କିପରି ସଂଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ।

୬। କେଉଁ ଉପାୟରେ ଦେୱାନୀ ଅଦାଲତର କ୍ଷମତା ଓ କାର୍ଯ୍ୟ ଗୁଡିକ ଫୌଜଦାରୀ ଅଦାଲତ ଠାରୁ ଭିନ୍ନ ?

ବିଷୟ ଭତ୍ତିକ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀର ଉତ୍ତର

୧୫.୧

(i) ୨୧

(ii) ଜିଲ୍ଲା

(iii) ରାଷ୍ଟ୍ରପତି

(iv) ୬୨

୧୫.୨

୧। ଦିଲ୍ଲୀ

୨। ମୃତ୍ୟୁ ଦଣ୍ଡ

୧୫.୩

୧। ଜିଲ୍ଲା ଜଜ୍ କୋର୍ଟ (ଜିଲ୍ଲା କୋର୍ଟ)

୨। ଦୌରା ଜଜ୍ କୋର୍ଟ (ଦୌରା କୋର୍ଟ)

୩। (i) କ୍ଷୁଦ୍ର ବିବାଦ ଅଦାଲତ

(ii) ରାଜସ୍ୱ ବୋର୍ଡ

ପାଠ୍ୟାନ୍ତ ଅଭ୍ୟାସ ପାଇଁ ସୂଚନା :

୧। ଭାଗ ୧୫.୧.୧ ଦେଖ

୨। ଭାଗ ୧୫୧.୨ ଦେଖ

୩। ଭାଗ ୧୫.୨.୧ ଦେଖ

୪। ଭାଗ ୧୫.୨.୨ ଦେଖ

୫। ଭାଗ ୧୫.୩ ଦେଖ

୬। ଭାଗ ୧୫.୩.୨ ଓ ୧୫.୩.୩ ଦେଖ ।